

Justyna Rogalska, Ewelina Rzepczak, Paweł Stefanoff

RÓŻYCZKA W POLSCE W 2007 ROKU

RUBELLA IN POLAND IN 2007

Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie

STRESZCZENIE

W 2007 r. zarejestrowano 22 891 zachorowań na różyczkę (zapadalność 60,1 na 100 000). Jedynie 152 (0,7%) zachorowania zostały potwierdzone badaniem serologicznym. Nie zarejestrowano żadnych zachorowań na różyczkę wrodzoną. Zapadalność na różyczkę dziewcząt i kobiet (33,3 na 100 000) była w 2007 r. niższa od zapadalności chłopców i mężczyzn (88,7 na 100 000) o 62,5%. Najwyższą zapadalność - niezależnie od płci i środowiska - odnotowano wśród dzieci 6-letnich (492,8 na 100 000) oraz 7-letnich (540,5). W 2007 r. nie zarejestrowano żadnych zgonów z powodu różyczki. Interpretację wpływu szczepień na sytuację epidemiologiczną różyczki utrudnia niekompletność badań diagnostycznych (tylko 0,7% zachorowań potwierdzonych badaniem serologicznym) oraz brak informacji o zaszczepieniu w znacznym odsetku zachorowań.

Słowa kluczowe: różyczka, zespół różyczki wrodzonej, choroby zakaźne, szczepienia, epidemiologia, zdrowie publiczne, Polska, rok 2007

ABSTRACT

In Poland, 22,891 cases of rubella were registered in 2007 (incidence 60.1 per 100,000 population), of which 152 (0.7%) cases were laboratory confirmed. No cases of congenital rubella syndrome were reported. The incidence in men (88.7) was 62.5% higher than in women (33.3). The highest incidence was observed in children aged 6 and 7 years (492.8 and 540.5, respectively). No rubella deaths were registered. An improvement in diagnostic certainty of reported cases is necessary to assess the impact of 2-dose immunization implemented in 2003 on rubella epidemiology in Poland.

Key words: rubella, congenital rubella syndrome, infectious diseases, epidemiology, vaccinations, public health, Poland, 2007

W 2007 roku zarejestrowano w Polsce ogółem 22 891 zachorowań na różyczkę, a zapadalność - w przeliczeniu na 100 000 ludności - wyniosła 60,1. Była ona zbliżona do zapadalności w 2006 r. i ponad 2-krotnie wyższa od mediany zapadalności w latach 2001-2005.

Najwięcej zachorowań wystąpiło w maju (5 716 - stanowi to 25,5% ogółu przypadków w całym roku), natomiast najmniej zachorowań, podobnie jak w roku 2006, wystąpiło we wrześniu (171, tj. 0,8%). Sezonowość w 2007 r. była bardziej zaznaczona niż w 2006 r., jak i w latach 2001-2005 (ryc. 1).

W 2007 r. odnotowano wyraźny wzrost zapadalności na różyczkę w 8 województwach (tab. I). Największy, ponad 3-krotny wzrost, w porównaniu z rokiem 2006, wystąpił w woj. śląskim (z 38,4 do 126,3 na 100 000 ludności), a w województwach łódzkim, małopolskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim był to wzrost ponad 2-krotny. Wśród siedmiu województw, w których zmniejszyła się liczba zachorowań, największy spadek

odnotowano w woj. zachodniopomorskim, gdzie zapadalność uległa zmniejszeniu o ok. 81% (z 92,1 do 17,5 na 100 000), mazowieckim (spadek o ok. 71%, z 104,2 do 30,2) oraz kujawsko-pomorskim, ze spadkiem zapadalności o ok. 66% (z 52,7 do 18,0 na 100 000).

Najwyższą w skali województw zapadalność odnotowano w 2007 r. w woj. świętokrzyskim - 189,4 na 100 000 ludności (zapadalność ponad 3 razy wyższa od ogólnej w całym kraju), oraz w śląskim - 126,3. Najniższą zapadalność zarejestrowano w woj. opolskim - 10,5 (prawie 6-krotnie niższą od ogólnej w całym kraju).

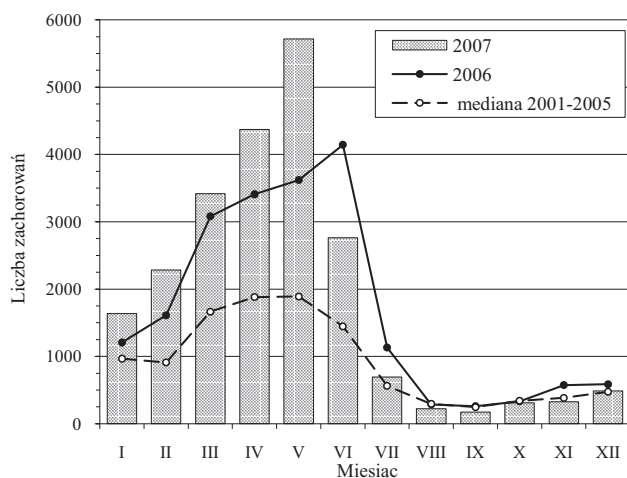
Zapadalność na różyczkę w miastach wahała się w 2007 r. od 60,4 na 100 000 ludności w miastach najmniejszych, liczących poniżej 20 tys. mieszkańców, do 99,1 w miastach, liczących 50-99 tys. mieszkańców, a ogólnie w miastach wynosiła 50,3 i była niższa od zapadalności na wsi (75,6) o 33%. Pomimo niższej ogólnej zapadalności w miastach, wśród dzieci w grupie wieku 0-4 lat, tak jak w latach poprzednich, wyższe współczynniki zapadalności notowano właśnie w miastach

Tabela I. Różyczka w Polsce w latach 2001-2007. Liczba zachorowań i zapadalność na 100 000 ludności wg województw

Table I. Rubella in Poland 2001-2007. Number of cases and incidence per 100 000 population by voivodeship

Województwo	Mediana 2001-2005		2006		2007	
	zachorowania	zapadalność	zachorowania	zapadalność	zachorowania	zapadalność
POLSKA	10 588	27,7	20 668	54,2	22 891	60,1
1. Dolnośląskie	1 003	34,7	905	31,4	408	14,2
2. Kujawsko-pomorskie	731	35,4	1 090	52,7	372	18,0
3. Lubelskie	1 786	81,4	1 813	83,3	2 263	104,3
4. Lubuskie	317	31,4	275	27,3	170	16,9
5. Łódzkie	447	17,3	333	12,9	860	33,6
6. Małopolskie	515	15,9	866	26,5	2 275	69,5
7. Mazowieckie	1 365	26,5	5 382	104,2	1 563	30,2
8. Opolskie	903	84,8	231	22,1	109	10,5
9. Podkarpackie	396	18,9	1 287	61,4	2 459	117,2
10. Podlaskie	292	24,3	300	25,0	464	38,8
11. Pomorskie	324	14,7	1 895	86,1	872	39,5
12. Śląskie	1 049	22,4	1 796	38,4	5 889	126,3
13. Świętokrzyskie	700	54,1	905	70,6	2 419	189,4
14. Warmińsko-mazurskie	306	21,4	570	39,9	1 364	95,6
15. Wielkopolskie	761	22,6	1 460	43,3	1 108	32,8
16. Zachodniopomorskie	393	23,2	1 560	92,1	296	17,5

(tab. II). Natomiast, podobnie, jak w 2006 r., wśród dzieci w wieku 5-9 lat odnotowano wyższe współczynniki zapadalności na wsi niż w mieście. Spośród ogółu zachorowań na różyczkę zgłoszonych w 2007 r., 72% dotyczyło dzieci i młodzieży do lat 15, przy czym udział zachorowań dzieci w grupie wieku 0-4 lat wynosił 9,8%

Ryc. 1. Różyczka w Polsce w latach 2000-2007. Liczba zachorowań w miesiącach (wg daty zachorowania)
Fig. 1. Rubella in Poland 2000-2007. Number of reported cases by month

Tabela II. Różyczka w Polsce w latach 2001-2007. Liczba zachorowań i zapadalność na 100 000 ludności wg płci, środowiska i liczby ludności w miastach

Table II. Rubella in Poland 2001-2007. Number of cases and incidence per 100 000 population by year, gender and location (urban/rural)

Płeć	Środowisko	Mediana 2001-2005		2006 r.		2007 r.	
		zachorowania	zapadalność	zachorowania	zapadalność	zachorowania	zapadalność
Kobiety	miasto	2 764	22,4	4 138	33,7	3 463	28,2
	miasto < 20 tys.	665	26,2	1 253	49,2	891	34,8
	miasto 20-49 tys.	578	27,1	891	41,0	503	23,3
	miasto 50-99 tys.	536	31,1	629	36,7	855	50,0
	miasto ≥ 100 tys.	985	16,6	1 365	23,3	1 214	20,8
	wieś	1 855	25,2	3 895	52,6	3 091	41,7
	ogółem	4 619	23,4	8 033	40,8	6 554	33,3
Mężczyźni	miasto	3 458	30,9	6 074	54,7	8 271	74,7
	miasto < 20 tys.	855	36,2	2 008	84,9	2 087	87,9
	miasto 20-49 tys.	713	36,5	1 427	72,1	1 321	67,2
	miasto 50-99 tys.	805	50,7	966	61,6	2 386	152,7
	miasto ≥ 100 tys.	1 085	20,5	1 673	32,2	2 477	47,9
	wieś	2 511	34,4	6 561	89,5	8 066	109,8
	ogółem	5 969	32,3	12 635	68,5	16 337	88,7
Ogółem	miasto	6 222	26,4	10 212	43,6	11 734	50,3
	miasto < 20 tys.	1 520	31,0	3 261	66,4	2 978	60,4
	miasto 20-49 tys.	1 291	31,6	2 318	55,8	1 824	44,2
	miasto 50-99 tys.	1 341	40,5	1 595	48,6	3 241	99,1
	miasto ≥ 100 tys.	2 070	18,4	3 038	27,5	3 691	33,5
	wieś	4 366	29,8	10 456	71,0	11 157	75,6
	ogółem	10 588	27,7	20 668	54,2	22 891	60,1

a dzieci w wieku 5-9 lat - 35% (tab. II). Najwyższą zapadalność - niezależnie od płci i środowiska - odnotowano wśród dzieci 6-letnich (492,8 na 100 000) oraz 7-letnich (540,5), a łączny udział zachorowań w tych dwóch grupach wieku w ogólnej liczbie zarejestrowanych przypadków wyniósł ok. 16,9%.

Z powodu niedostatecznego potwierdzenia rozpoznania wynikami badań laboratoryjnych trudno jest ocenić wpływ wprowadzonych w 2003 r. powszechnych szczepień całej populacji dzieci przeciw różyczce. W 2007 r. jedynie 152 (0,7%) zachorowania zostały potwierdzone wiarygodnym badaniem serologicznym, natomiast 87 zachorowania (0,4%) rozpoznano na podstawie powiązania epidemiologicznego z przypadkami potwierdzonymi. Pozostałe zachorowania zostały zgłoszone na podstawie objawów klinicznych, które mogą przypominać objawy występujące w przebiegu innych chorób wysypkowych wieku dziecięcego. Znajduje to również potwierdzenie w znacznej liczbie zachorowań na różyczkę zarejestrowanych wśród osób zaszczepionych (tab. III). Interpretację wpływu szczepień na sytuację epidemiologiczną różyczki dodatkowo

Tabela III. Różyczka w Polsce w 2007 r. Liczba zachorowań, zapadalność na 100 000 ludności i udział procentowy wg wieku, płci i środowiska

Table III. Rubella in Poland 2007. Number of cases, incidence per 100 000 population, and percentage of cases by age, gender and location (urban/rural)

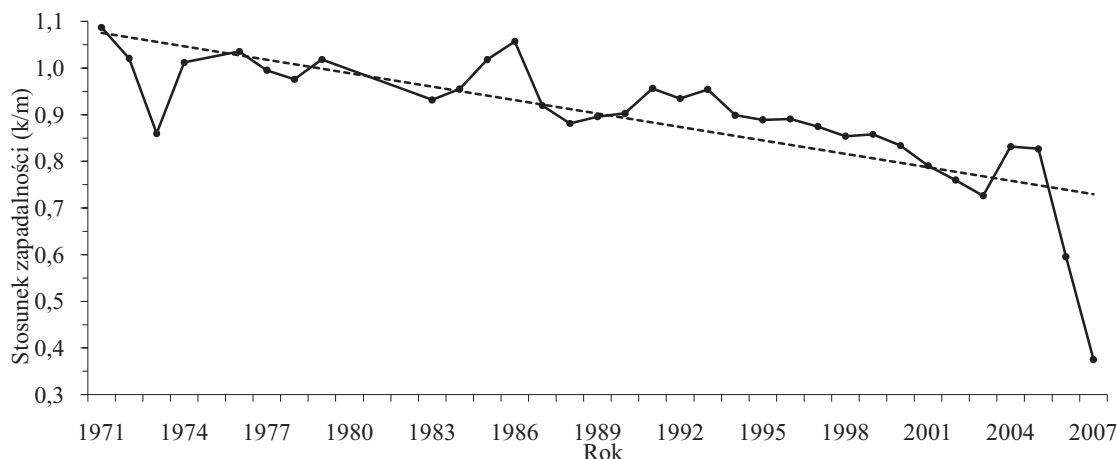
Wiek w latach	Płeć						Środowisko						Ogółem		
	mężczyźni			kobiety			miasto			wieś					
	zacho-rowania	zapa-dalność	%	zacho-rowania	zapa-dalność	%	zacho-rowania	zapa-dalność	%	zacho-rowania	zapa-dalność	%	zacho-rowania	zapa-dalność	%
0 - 4	1 219	131,3	9,9	1 038	118,4	15,8	1 384	133,3	11,8	873	113,9	7,8	2 257	125,0	9,9
0	283	145,5	2,2	223	121,5	3,4	311	141,7	2,7	195	122,9	107,0	506	133,9	2,2
1	299	158,3	2,3	220	123,2	3,4	322	150,9	2,7	197	127,9	108,0	519	141,2	2,3
2	144	78,2	1,2	132	75,9	2,0	174	84,1	1,5	102	67,4	0,9	276	77,1	1,2
3	169	93,5	1,4	160	93,8	2,4	200	99,4	1,7	129	86,0	1,2	329	93,7	1,4
4	324	179,8	2,7	303	178,1	4,6	377	190,6	3,2	250	163,9	2,2	627	179,0	2,7
5 - 9	4 050	418,1	35,0	3 966	431,1	60,5	4 214	408,5	35,9	3 802	443,7	34,1	8 016	424,4	35,0
5	548	299,1	4,8	554	318,9	8,5	646	324,6	5,5	456	288,7	401,0	1 102	308,7	4,8
6	897	474,3	7,9	921	512,2	14,1	1 071	525,3	9,1	747	452,6	6,7	1 818	492,8	7,9
7	1 053	543,4	8,9	990	537,5	15,1	987	478,3	8,4	1 056	615,4	9,5	2 043	540,5	8,9
8	894	451,9	7,8	884	470,6	13,5	869	417,0	7,4	909	512,8	8,1	1 778	461,0	7,8
9	658	321,4	5,6	617	317,5	9,4	641	299,5	5,5	634	324,6	5,7	1 275	319,5	5,6
10 - 14	5 361	462,7	27,1	844	76,2	12,9	3 020	248,3	25,7	3 185	303,3	28,5	6 205	273,8	27,1
15 - 19	4 501	320,3	20,5	181	13,5	2,8	2 162	138,8	18,4	2 520	211,7	22,6	4 682	170,4	20,5
20 - 24	860	52,2	4,0	64	4,0	1,0	475	24,1	4,0	449	35,4	4,0	924	28,5	4,0
25 - 29	174	10,9	1,0	61	3,9	0,9	151	7,5	1,3	84	7,4	0,8	235	7,5	1,0
30 - 34	93	6,4	1,0	143	10,0	2,2	143	7,8	1,2	93	8,9	0,8	236	8,2	1,0
35 - 39	34	2,7	0,7	137	11,3	2,1	91	601,0	0,8	80	8,3	0,7	171	7,0	0,7
40 - 44	18	1,5	0,3	59	4,9	0,9	45	3,1	0,4	32	3,3	0,3	77	30,2	0,3
45 - 49	13	0,9	0,2	35	2,4	0,5	28	1,6	0,2	20	1,9	0,2	48	1,7	0,2
50 - 54	7	0,5	0,1	13	0,8	0,2	9	0,5	0,1	11	1,1	0,1	20	0,7	0,1
55 - 59	2	0,2	0,0	5	0,4	0,1	4	0,2	0,0	3	0,3	0,0	7	0,3	0,0
60 +	5	0,2	0,0	8	0,2	0,1	8	0,2	0,1	5	0	0	13	0,2	0,1
Ogółem	16 337	88,7	100,0	6 554	33,3	100,0	11 734	50,3	100,0	11 157	75,6	100,0	22 891	60,1	100,0

Tabela IV. Różyczka w Polsce w 2007 r. Zachorowania i zapadalność na 100 000 ludności wg stanu zaszczepienia przeciw różyczce i wieku

Table IV. Rubella in Poland 2007. Number of cases and incidence per 100 000 population by immunisation status and age group

Wiek	Zaszczepieni			Niezaszczepieni			Brak danych o szczepieniu	
	liczba zaszczep.*	liczba chorych	zapadalność	liczba nie zaszczep.*	liczba chorych	zapadalność	liczba chorych	%
0	.	18	.		378		110	21,7
1	305 411	199	65,2	58 745	184	313,2	135	26,1
2	348 402	131	37,6	6 133	61	994,6	82	29,9
3	341 440	160	46,9	3 150	78	2 476,2	91	27,7
4	317 484	117	36,9	22 364	282	1 261,0	228	36,4
5	183 266	114	62,2	159 538	543	340,4	445	40,4
6	155 594	113	72,6	200 279	1 011	504,8	694	38,2
7	146 093	114	78,0	218 489	1 190	544,6	739	36,2
8	166 971	135	80,9	200 226	1 009	503,9	634	35,7
9	317 420	196	61,7	59 793	638	1 067,0	441	34,6
10-14	.	395	.	.	3 697	.	2 113	34,1
15 +	.	110	.	.	4 116	.	7 299	63,3
Ogółem	.	1 802	.	.	13 187	.	13 011	46,5

* szczepienia przeciw odrze-świnie-różyczce (wg PZH, GIS "Szczepienia ochronne w Polsce w 2007 roku", Warszawa 2008)

Ryc. 2. Różyczka w Polsce w latach 1970-2007. Stosunek zapadalności kobiet do zapadalności mężczyzn

Fig. 2. Rubella in Poland 1970-2007. Incidence per 100 000 population (female/male ratio)

utrudnia brak informacji o zaszczepieniu w znacznym odsetku zachorowań. Odsetek zachorowań na różyczkę z brakiem danych o szczepieniu sukcesywnie wzrasta od kilku lat (21% w 2006 r., 34% w roku 2007). Szczególnie niepokojące jest to u chorych na różyczkę dzieci w wieku od 1 roku do 9 lat, u których brak danych waha się od 17% do 43%.

Wprowadzenie do Programu Szczepień Ochronnych od listopada 2003 r. obowiązkowego szczepienia przeciw odrze-świnie-różyczce w 13-14 miesiącu życia oraz drugiej dawki w 10 roku życia - w perspektywie najbliższej dekady powinno radykalnie zmienić sytuację epidemiologiczną różyczki. W 2007 r., według stanu w dniu 31 grudnia, odsetek dzieci w 2. roku życia zaszczepionych przeciw odrze-świnie-różyczce wynosił w skali całego kraju 98,3 (w poszczególnych województwach od 99,9% w warmińsko-mazurskim do 97,6% w dolnośląskim).

Zapadalność na różyczkę dziewcząt i kobiet (33,3 na 100 000) była w 2007 r. niższa od zapadalności chłopców i mężczyzn (88,7 na 100 000) o 62,5% (tab. II). Szczepienie przeciw różyczce dziewcząt w 13. roku życia, prowadzone w celu zapobiegania zespołowi różyczki wrodzonej, powoduje, że od lat zapadalność na różyczkę mężczyzn w grupie wieku 10-14 lat oraz 15-19 lat jest znacząco wyższa niż zapadalność dziewcząt. W 2007 r. była to różnica odpowiednio 83,5% i 95,8%. W młodszych grupach wieku odnotowano nadwyżkę zachorowań chłopców w wieku 0 do 2 lat oraz w wieku 4, 7 i 9 lat w porównaniu do dziewczynek w tym wieku. Nadwyżka ta wahała się od 0,9 do 22,1%. W niektórych rocznikach, w wieku od 30 do 49 lat, wyższą zapadalność odnotowano wśród kobiet. Okres, jaki upłynął od

wprowadzenia obowiązkowego szczepienia wszystkich dzieci przeciwko różyczce (czwarty kwartał 2003 r. - pierwsza dawka; 2005 r. - druga dawka), jest zbyt krótki, by mogła zostać zahamowana wieloletnia tendencja do pogłębiania się różnicy pomiędzy zapadalnością kobiet i mężczyzn (ryc. 2).

W 2007 r. - według stanu w dniu 31 grudnia - odsetek dziewcząt w 13 roku życia zaszczepionych przeciw różyczce wynosił w skali całego kraju 96,9% (od 99,9% w woj. warmińsko-mazurskim do 90,1% w podkarpackim), a dziewcząt w 14. r.ż. - 98,0% (od 99,9% w woj. warmińsko-mazurskim do 95,2 w podkarpackim). Wysokie wykonawstwo szczepienia dziewcząt skutecznie zapobiega zachorowaniom na różyczkę wrodzoną. W 2007 r., podobnie jak w trzech poprzednich latach, nie zarejestrowano w Polsce takich przypadków.

Z powodu różyczki w 2007 r. hospitalizowano w Polsce ogółem 155 osób, tj. 0,68% wszystkich chorych (od 2,07% w woj. podkarpackim do zera w województwach lubuskim). Według wstępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2007 roku nie zarejestrowano zgonów z powodu różyczki.

Otrzymano: 24.03.2009 r.

Zaakceptowano do druku: 27.03.2009 r.

Adres do korespondencji:

Justyna Rogalska

Zakład Epidemiologii

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny

ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa

e-mail: jrogalska@pzh.gov.pl